

KULTÚRNE NAJ...

- Najrozsiahlejší stredoveký hradný komplex v strednej Európe – **Spišský hrad** (40 000 m²). Najstaršia písomná zmienka o hrade pochádza z roku 1120. Hrad mal najprv funkciu pohraničnej pevnosti, následne sa na niekoľko storočí stal sídlom spišského župana.
- Najrozsiahlejšie podzemné priestory v strednej Európe – **Pivnice pod hradom Červený Kameň**. V súčasnosti sa v týchto priestoroch organizujú spoločenské podujatia.
- Najvýchodnejšie ležiaca katedrála západného typu v Európe – gotický **Dóm sv. Alžbety** v Košiciach, zároveň je to najväčší kostol na Slovensku. V interiéri kostola si osobitnú pozornosť zaslúži hlavný oltár sv. Alžbety postavený v rokoch 1474 až 1477. Jeho súčasťou je súbor 48 gotických tabuľových malieb.
- Najsevernejšie miesto v strednej Európe, kam sa dostali rímske légie – mesto **Laugaricio**, dnešný **Trenčín**. O ich pobyte svedčí rímsky nápis na trenčianskej hradnej skale, ktorý pochádza z roku 179 n.l.
- **Najväčšie keltské oppidum** v strednej Európe – pochádza z 2. stor. p.n.l., rozprestieralo sa na bratislavskom hradnom vrchu a zasahovalo na územie dnešného Starého Mesta až po Námestie slobody. Bratislavské oppidum sa preslávilo ražením mincí, z ktorých najznámejšie sú zlaté statéry s nápisom Biatec.
- Najvyšší drevený gotický oltár na svete – **Oltár sv. Jakuba v Kostole sv. Jakuba v Levoči** (výška 18,6 m), pochádza zo 16. storočia, zhotovený je z lipového dreva. Autorom oltára je významný stredoveký rezbár Majster Pavol z Levoče.
- Najväčšia mozaika na svete vytvorená z obehových mincí – **Tatranská Madona**. Monument je vyskladaný z troch farieb slovenských obehových mincí v celkovom počte vyše 115 000 kusov, s rozlohou 52,5 m². Zobrazuje Božiu Matku – Madonu s dieťaťom a je umiestnená v Aquaparku Tatralandia pri Liptovskom Mikuláši.
- Najvyššia kostolná veža na Slovensku – **veža gotického kostola Nanebovzatia Panny Márie v Spišskej Novej Vsi** (87 m). Veža má zároveň aj najviac hodinových ciferníkov. Na štyroch stranách veže sa ich nachádza až sedem.
- Najväčší pohyblivý betlehem na Slovensku – z dreva vyrezávaný **betlehem v Rajeckej Lesnej**, je umiestnený v dome Božieho narodenia, pozostáva z viac ako 230 pohyblivých figúrok. Je situovaný do slovenskej krajiny a rozprestiera sa na ploche približne 16 m².
- Najpresnejší orloj na svete a zároveň najväčšia drevená socha na Slovensku – **orloj v kysuckej obci Stará Bystrica**. Celková kompozícia orloja predstavuje sediacu Madonu, Sedembolestnú Pannu Máriu, patrónku Slovenska.
- Najstaršia sakrálna stavba na Slovensku – **Kostol sv. Margity Antiochijskej v Kopčanoch**. Kostol pochádza z 9. storočia z obdobia Veľkej Moravy.
- Najvyššie položený hrad v SR – **Liptovský hrad** (993 m n. m.) v Chočských vrchoch na severe Slovenska.
- Najstarší doklad umeleckého artefaktu na Slovensku – **Moravianska venuša**, pochádza z obdobia paleolitu (22 800 p.n.l.), bola nájdená v obci Moravany nad Váhom (pri Piešťanoch). Predstavuje sošku ženy vyrobenú z mamutoviny.

PRÍRODNÉ NAJ...

- Najrozsiahlejšie krasové územie v strednej Európe – **Slovenský kras** (440 km²). Nachádza sa tu 1 110 jaskýň a priepastí a ďalšie krasové výtvory.
- Najstarší verejný park v Európe – **Sad Janka Kráľa** na pravom brehu Dunaja v Bratislave. Bol založený v roku 1776 a aj dnes je obľúbeným miestom oddychu.
- Najväčšia ľadová jaskyňa na Slovensku a jedna z najväčších v Európe – **Dobšinská ľadová jaskyňa**. Nachádza sa v spišsko-gemerskom krase. Svojím charakterom zaľadnenia patrí medzi najvýznamnejšie jaskyne na svete. V roku 1882 sa stala prvou elektricky osvetlenou jaskyňou v Uhorsku.
- Najvyšší sintrový stĺp v miernom klimatickom pásme: **Kvapeľ rožňavských jaskyniarov v Krásnohorskej jaskyni**. S výškou 32,6 m (s priemerom základne 12 m) patrí zároveň medzi najväčšie sintrové útvary na svete.
- Najväčší riečny ostrov v Európe – **Žitný ostrov** (132 612 ha) ležiaci medzi riekou Dunaj a jeho ľavým ramenom. Je to zároveň najúrodnejšia oblasť Slovenska s najväčšou zásobárňou pitnej vody.
- Jediná aragonitová jaskyňa v Európe – **Ochtinská aragonitová jaskyňa**, sa nachádza v Revúckej vrchovine na strednom Slovensku. Je unikátnym prírodným javom podzemného krasu.
- **Dubnícke opálové bane** – jediné svojho druhu v Európe, sa nachádzajú v Slánskych vrchoch.
- Jediný studenovodný gejzír na Slovensku – **gejzír v Herľanoch** – vodu chrlí do výšky 15 – 20 metrov, je európskou raritou, podobné gejzíry sa nachádzajú iba na Islande.
- **Najväčší platan** na Slovensku a jeden zo 7 najväčších živých organizmov v Európe – *Platanus acerifolia* s obvodom kmeňa 930 cm a výškou 28 m, vek 137 rokov, sa nachádza v historickom parku v obci Komjatice pri Nitre.
- Najväčší voľne žijúci živočích na Slovensku – **zubor hrivnatý**, ktorý dosahuje výšku 195 cm a váhu 1300 kg sa vyskytuje na severovýchode Slovenska.
- Najväčší travertínový útvar na Slovensku – **Dreveník**, sa nachádza južne od Spišského hradu, v nadmorskej výške 609 m a toto chránené územie zaberá rozlohu približne 40 ha. Návštevníci tu nájdu skalné mesto, množstvo jaskýň a jaskynných dier, či travertínových kôp.
- Najvyššie položené miesto na Slovensku – **Gerlachovský štít** vo Vysokých Tatrách, s výškou 2655 m n. m.
- Najnižšie položený bod na Slovensku – na území obce **Klin nad Bodrogom** v nadmorskej výške (94 m n. m.). Nachádza sa v južnom výbežku Východoslovenskej nížiny.
- **Najvyššie položená botanická záhrada v Európe** – na Lomnickom štíte vo výške 2 634 m nad morom. Návštevníci tu majú možnosť vidieť 22 druhov rastlín na terasovitom chodníku.
- Najdlhšia slovenská rieka – **Váh**.
- Najvyššie sopečné pohorie v SR – mohutný stratovulkán **Poľana** (1458 m n. m.) Priemer základne sopky je 18 km, priemer krátera je 6 km. Poľana je chránenou krajinou oblasťou s rozlohou 200,79 km².
- Najväčšie i najhlbšie jazero v SR – **Veľké Hincovo pleso** vo Vysokých Tatrách (plocha 20,1 ha, hĺbka 53 m).
- Najväčší prírodný park na Slovensku – **Národný park Nízke Tatry**, má rozlohu 728 km² a jeho ochranné pásmo 1102 km², sa nachádza na strednom Slovensku.
- Najvyšší vodopád na Slovensku – **Kmeťov vodopád** (80 m) vo Vysokých Tatrách. Nachádza sa v Kôprovej doline.
- Najväčšia umelá vodná nádrž v SR – **Liptovská Mara** (zadržiava 360,5 miliónov m³ vody).

RÔZNE NAJ...

- Najstaršia banská vysoká škola v Európe – **Banská akadémia v Banskej Štiavnici** (založená v roku 1763). Študovali na nej poslucháči z celej Rakúsko-uhorskej monarchie.
- Najväčší poklad zlatých mincí nájdených na území Slovenska – **Košický zlatý poklad**, ktorý pochádza zo 17. storočia (obsahuje 2 920 zlatých mincí, 3 medaile a reťaz). Zároveň je jedným z najväčších hromadných nálezov starých zlatých mincí na svete. Našli ho v roku 1935 v Košiciach.
- **Najstaršie mestské privilégia** – získali v roku 1238 od panovníka Bela IV. **Trnava a Krupina**. Trnavčania a Krupinčania tým získali široké slobody. Privilégia sa týkali napríklad samosprávy mesta, súdnej právomoci, voľby farára, platenia mýta, atď.
- **Najstaršia erbová listina** udelená mestu – **patrí Košiciam**. Pochádza z roku 1369 a mestu ju udelil kráľ Ľudovít I. Veľký z Anjou.
- Najstaršia univerzita na území dnešného Slovenska – **Academia Istropolitana v Bratislave**, založená kráľom Matejom Korvínom v roku 1465. Viac ako 30 rokov tu sídlila prvá humanistická univerzita v Uhorsku. Dnes sa v budove nachádza Vysoká škola múzických umení.
- Najstarší nepretržite pracujúci výrobný podnik na Slovensku – **Štátna mincovňa v Kremnici**, založená v roku 1328. Patrí zároveň k najdlhšie činným mincovňam v Európe.
- Najstaršia a najnavštevovanejšia ZOO na Slovensku – **ZOO Bojnice**. Nachádza sa v kúpeľnom meste Bojnice. Zoologická záhrada je sprístupnená od roku 1955. V súčasnosti sa rozkladá na ploche 41 ha. Nachádza sa tu 373 druhov zvierat (1 858 jedincov).
- Najväčšia a najstaršia knižnica na Slovensku – **Slovenská národná knižnica v Martine**, z 19. storočia zhromažďuje 4 milióny kníh. Prvá tlačená kniha – latinská učebnica od Lucasa Fabiusa, z roku 1573, pochádza z Prešova.
- Najstaršie slovenské noviny – **Prešpurské noviny** z roku 1783, vychádzali v Prešporku (Bratislava), vydával ich mestský úradník Daniel Tállay.
- **Prvý slovenský film** – **Jánošík** z roku 1921 od režiséra Jaroslava Siakaľa.
- **Múzeum moderného umenia Andy Warhola** v Medzilaborciach – jediné svojho druhu v Európe. Vzniklo v roku 1991 ako prvé na svete. Je umiestnené neďaleko dediny Miková, odkiaľ pochádzali Warholovi rodičia.
- Najvyššie položený apartmán v strednej Európe – **apartmán na Lomnickom štíte** (2 634 m n. m.) vo Vysokých Tatrách. Nachádza sa tam aj najvyššie položené pracovisko na Slovensku (Meteorologický ústav a Astronomický ústav SAV).
- Najväčšie stretnutie pútnikov na Slovensku – každoročná **púť na Mariánsku Horu pri Levoči**. Mariánska Hora je zároveň zaradená medzi svetové pútnické centrá.
- Najväčšia folklórna slávnosť – **Folklórny festival vo Východnej** (okolo 80 tisíc návštevníkov). Je prehliadkou domácich i zahraničných ľudových súborov a tradičnej ľudovej kultúry.
- Najdlhší most s celodrevenou konštrukciou v Európe – **Drevený most** v Kolárove, most cez Malý Dunaj je dlhý 86 metrov a široký 2,25 m, nemá žiadne betónové piliere. Postavili ho miestni ochranári v roku 1992 ako kópiu dnes už neexistujúceho mosta z 50-tych rokov minulého storočia.
- Najdlhší železničný tunel na Slovensku – **Čremošiansky tunel** ležiaci na trati Banská Bystrica – Dolná Štubňa je dlhý 4 697 m.